

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Ольга Дунебабіна**, 1994 року народження, громадянка України, освіта вища: у 2018 році закінчила Національний педагогічний університет імені Драгоманова за спеціальністю «Філологія», у 2020 році Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», працює на посаді менеджерки зі стратегічних комунікацій в Громадській організації «Ла Страда-Україна, м. Київ, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Філологія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національної академії Служби безпеки України, м. Київ, від «01» липня 2025 року № 212/ДСК, у складі:

Голови разової
спеціалізованої вченої ради -

Орисі Демської, доктора філологічних наук, професора, головного наукового співробітника лабораторії проактивного забезпечення стратегічних комунікацій центру стратегічних комунікацій Навчально-наукового інституту інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій Національної академії СБ України

Рецензента -

Тетяни Івасишиної, кандидата філологічних наук, доцента, завідувача кафедри східноєвропейських мов Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії СБ України

Офіційних опонентів -

Галини Сюті, доктора філологічних наук, професора, провідного наукового співробітника відділу стилістики, культури мови та соціолінгвістики Інституту української мови Національної академії наук України

Дмитра Сизонова, доктора філологічних наук, доцента, доцента кафедри стилістики та мовної комунікації Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Олександри Пальчевської, кандидата філологічних наук, доцента, доцента кафедри

іноземних мов та перекладознавства
Львівського державного університету
безпеки життєдіяльності,

на засіданні «04» вересня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» **Ользі Дунебабіній** на підставі публічного захисту дисертації «**Лінгвогендерний вимір гібридної війни**» за спеціальністю 035 «Філологія».

Дисертацію виконано в Національній академії СБ України.

Науковий керівник **Лариса Компанцева**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри стратегічних комунікацій та прикладної лінгвістики центру стратегічних комунікацій Навчально-наукового інституту інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій Національної академії СБ України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою, і вона є комплексним й цілісним дослідженням структурно-семантичних та когнітивних лінгвогендерних аспектів гібридної війни. В ній візуалізовані питання вироблення лінгвістичних механізмів протидії гендерним маніпуляціям, розвитку гендерної терміносистеми, формування гендерно чутливої мови. Найбільш важливими науковими положеннями, що сформульовані в дисертації та винесені на захист, убачаються такі: уперше: інвентаризовано гендерну терміносистему, встановлено, що вона перебуває на етапі становлення та характеризується фрагментарністю, семантичною варіативністю й відсутністю нормативної уніфікації; виявлено суттєві розбіжності у використанні й трактуванні низки термінів; запропоновано класифікацію типів перекладацьких викривлень у російськомовних перекладах міжнародних документів з гендерних питань, що призводять до їх маніпулятивного трактування; запропоновано рекомендації щодо впровадження гендерно чутливої мови у комунікативні практики державних інституцій та авторське визначення цього поняття як мови, спрямованої на відображення принципу гендерної інклюзії, зокрема, шляхом використання фемінітивів, позбавленої андроцентризму, сексизму, будь-яких інших дискримінаційних щодо статі та гендеру проявів.

За своїм змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 та Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Здобувач має 13 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Дунебабіна О. А. Гендерні дослідження у сучасній лінгвістиці: аналітично-бібліографічний огляд. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv*

National University. Series: Philology, 2024. № 94. С. 63-70.

2. Дунебабіна О. А. Лінгвістичні інструменти маніпуляцій в російськомовних перекладах резолюції Ради Безпеки ООН 1325 та її «сестринських» резолюціях.: *Вісник Харківського національного університету імені В.Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов, 2024. № 99. С. 63-75.*

3. Дунебабіна О. А. Мовний вимір гендерних перетворень (практичне застосування в Україні рекомендацій Ради Європи з використання мови як рушія інклюзивності). *Закарпатські філологічні студії, 2024. № 36. С. 259-266.*

4. Дунебабіна О. А. Стан розвитку гендерної термінології на прикладі дискурс-аналізу Стратегій гендерної рівності Ради Європи (2014, 2018, 2024 рр.). *Нова філологія, 2024. № 96. С. 68-79.*

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Офіційний опонент – доктор філологічних наук, професор **Галина Сюта** надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Маємо сумнів щодо доцільності включення у текст параграфу 1.5 тлумачень низки ключових термінів (як-от битва наративів, гендер, гендерна рівність, гендерні інформаційні маніпуляції, гендерно чутлива мова, гендерний стереотип тощо), оскільки вони частково дублюють матеріали Додатку 2 «Словник визначення гендерних термінів та понять у національних нормативно-правових документах».

2. Залучивши до аналізу матеріали Глосарію і тезаурусу Європейського інституту Гендерної рівності, Словника гендерних термінів, англомовних Гендерного словника Ради Європи та Словника гендерної рівності ООН-Жінки авторка вибудовує переконливу картину сучасного стану і джерел фіксації гендерної термінології, звертаючи увагу на проблеми фрагментарності й невідповідності термінів. При цьому, на нашу думку, варто уточнити інформацію про те, які міжнародні терміновживання релевантні саме для українського контексту, а які, можливо, зовсім не актуальні або з якихось причин поки що не актуалізовані. У ширшій проєкції на нормативно-правову базу це вивело б дослідницю на висновок про те, які джерела задають термінологічні стандарти для української лінгвогендерології, а які залишаються в статусі допоміжних, інформаційних чи рекомендаційних.

3. Розглядаючи лінгвокультурологічні аспекти функціонування гендерних дискурсів в українському, англомовному та російському просторах, авторка окреслює ключові культурні маркери, важливі для інтерпретації гендерних стратегій комунікації. Інформативними й переконливими є її спостереження щодо відмінностей (часто принципових) у сприйманні та лінгворепрезентації жінок і чоловіків, вживанні гендерно чутливої лексики та реалізації відповідних наративних моделей у трьох зіставлених мовно-культурних контекстах. Попри відзначену вже інформативність, ми спостерегли окремі декларативні твердження. Наприклад, думку про «більш патріархальний характер російського

дискурсу» варто було підтвердити медійними прикладами, які б чітко це ілюстрували.

4. Не викликають застережень також міркування й висновки про те, що характерна для мови ворожої пропаганди підміна терміна гендер словом стать має кілька негативних наслідків: зводить соціально-культурний вимір до біологічного, руйнує концепт гендерної рівності, звужує первинний правовий зміст, позиціонований у міжнародних нормативно-правових документах та актах. Цю некоректну семантичну асиметрію, а також інші змістові спотворення переконливо продемонстровано при зіставленні автентичних англомовних і перекладних російськомовних прикладів із документів ООН. У зв'язку з цим постає побажання на майбутнє: для характеризуючи субституцію гендерних понять (зокрема й щодо згаданого гендер → стать) звернути увагу на те, які саме стилістичні механізми виявляються найбільш дієвими (зміна конотацій, аксіологічне переакцентування, метафоризація, евфемізація тощо). Також пізнавальними були б спостереження про конкретні кейси, коли некоректний переклад призвів до хибних, неправомірних, або ж контroversійних рішень судів, органів влади чи міжнародних структур.

5. На перспективу (з урахуванням того, що на сьогоденні нормативно-правова база забезпечення гендерних проблем в Україні перебуває фактично на етапі становлення й адаптації) пропонуємо дисертантці до порівняльного аналізу залучити, крім англійських першотекстів та російських версій, також український переклад як третю точку порівняння. Це допоможе простежити, чи переносяться семантичні спотворення з російської версії в українські тексти, чи, можливо, зазнають виправлення в процесі адаптації. Хоч в ідеалі (погоджуємося з О. Дунебабіною) українські переклади мають здійснюватися безпосередньо з міжнародних першотекстів, а не за посередництвом російських версій.

Офіційний опонент – доктор філологічних наук, професор **Дмитро Сизонов** надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Характеризуючи маніпулятивне використання наративів із гендерної тематики в соціально-політичних і медійних дискурсах (ідеться про системні, національні й регіональні (с. 127-141) наративи), дисертантка вказує, що їх РФ активно використовує не тільки для власного, а й внутрішнього (українського) реципієнта. Чи спостерігалася така ж тенденція в контексті світового медіапростору? Якщо так, то якого типу гендерні наративи «спрацювали» у світових ЗМІ?

2. Аналізуючи інвентар гендерної терміносистеми, дисертантка широко окреслює метамову, пов'язану з гендерністю (гендерні норми (с. 35, 75 та ін.), гендерні ролі (с. 4, 27, 75 та ін.), фемінізм (с. 20, 22, 65, 89 та ін.), ЛГБТ (с. 15, 78, 103 та ін.), гендердиктатура (с. 22, 103 та ін.) etc.). В той же час у світовій комунікації, зокрема і в юридичному полі, і в художньому мистецтві, і в культурних ініціативах, з'являються поняття квір, небінарна особа, гендерфлюїд та под., що виходить за межі гомо- й гетеросексуальності та цисгендерності.

Важливо було б, на нашу думку, долучити до аналізу і ці мовні номінації, розглядувані в системі координат юридичних документів та медійних публікацій України та світу.

3. Наголошуючи на викривленні інформації щодо гендерності при перекладі документів із боку РФ, дисертантка вказує на ряд причин щодо подолання подібних ситуацій, зокрема і звертання до автентичних джерел (с. 196). Цікаво, чи виявлена така ж ситуація в текстах документів із гендерної проблематики тих країн, які потенційно можуть перебувати під політичним впливом РФ, Білорусі, Вірменії, Казахстану та ін. країн.

4. У дисертаційній роботі трапляються технічні огріхи та стилістичні помилки.

Офіційний опонент – кандидат філологічних наук, доцент **Олександра Пальчевська** надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Слід зазначити суттєву нерівномірність обсягу емпіричного матеріалу за мовами: українськомовний корпус складає 35 тис. медіапублікацій, о російськомовний - близько 20 тис., тоді як англomовний - лише 236 фрагментів. Така значна диспропорція може призводити до обмежень у порівняльному аналізі, особливо враховуючи вкрай малу кількість англomовних джерел у порівнянні з іншими мовними сегментами. Чи може це вплинути на відображення мовно-контекстуальних особливостей інформаційного поля лінгвогендерних виявів гібридної війни в період 2022-2024 років і чи потребує врахування при інтерпретації результатів дослідження, зокрема щодо їх релевантності та репрезентативності для кожної мовної групи?

2. У другому розділі дисертантка описує семантику терміна гендер у трьох лінгвокультурах. Постає питання, чи є почасти близькі поняття гендер/gender, стать/sex взаємозамінними та придатними до вживання і в англійській і в українській мові в однакових контекстах.

3. Позитивне враження складає додаток Б «Словник визначення тендерних термінів та понять у національних нормативно-правових документах». На нашу думку, при певному доопрацюванні можливим є укладання словника тендерних термінів як самостійної праці, що допомогло б увиразненню подальшої роботи у сфері тендерної лінгвістики та сприяло б демонстрації міжмовного потенціалу таких номінацій.

4. Корпусні методи дослідження з використанням корпусних менеджерів (наприклад, Sketch Engine) нині здобули значну популярність завдяки своїй високій ефективності в аналізі великих обсягів текстових даних. У контексті дослідження лінгвогендерних аспектів гібридної війни створення спеціалізованого корпусу медіатекстів, що висвітлюють тендерні питання в умовах гібридного конфлікту, значно полегшило б добір і аналіз емпіричного матеріалу. Такий корпус міг би стати перспективним інструментом для глибшого вивчення мовних стратегій і дискурсів, пов'язаних із сексуальним насильством та тендерними ролями у військовому контексті.

Рецензент – кандидат філологічних наук, доцент **Тетяна Івасишина** надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Зміст роботи вирізняється структурним наповненням та довершеністю, утім назви деяких підпунктів і другого розділу не збігаються із поданими в роботі, а саме: 1.5. Методологія дослідження лінгвогендерних аспектів гібридної війни (с. 13), натомість у роботі 1.5. Методологія дослідження лінгвогендерного

виміру гібридної війни (с. 59), це стосується 2.3, 2.5 розділу 2.

2. Дослідниця в межах новаторського підходу розглядає лінгвогендерний вимір гібридної війни в сучасній лінгвістиці, тож логічним постає питання щодо розмежування понять лінгвогендерний та лінгвогендерологічний, які не усталившись у слововживанні, можуть виступати лексичними дублетами чи мати відтінки значень у різних словосполученнях.

3. Наявні технічні та граматичні огріхи, зокрема на с. 19 у визначенні першого завдання вжито «неолінгвистики» замість «неолінгвістики»; на с. 195 у фразі «5. На основі порівняльного аналіз» замість «аналізу» тощо.

Голова ради – доктор філологічних наук, професор **Орися Демська**, без зауважень.

Результати відкритого голосування: «За» 5 членів ради,
«Проти» німає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Ользі Дунебабіній** ступінь доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія».

Голова разової
спеціалізованої
вченої ради

Орися ДЕМСЬКА